

**NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO PRIORITETINIŲ TEISĖKŪROS INICIATYVŲ
POVEIKIO VERTINIMO
PAŽYMA**

Prioritetinės teisėkūros iniciatyvos pavadinimas	Sudaryti prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikoje balsavimą internetu.
---	--

Vertinimą atlikusi institucija	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.
---------------------------------------	--

Problema	<p>Rinkėjų aktyvumas Lietuvoje – vienas mažiausių visoje Europos Sąjungoje: 2014 m. gegužės 11 d. Respublikos Prezidento rinkimuose, taip pat 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvavo tik apie 47 procentų rinkėjų. Tuo tarpu kitose Europos Sąjungos šalyse rinkėjų aktyvumas siekia 67 procentus. Tradiciniai balsavimo būdai: balsavimas iš anksto savivaldybės administracijos patalpose arba balsavimas rinkimų dieną yra nepatogus neįgaliesiems, turintiems judėjimo sutrikimus, vyresnio amžiaus asmenims. Užsienyje gyvenantys rinkėjai savo valią rinkimuose ir referendumuose gali išreikšti paštu arba atvykdami į Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą savo šalyje, tačiau tai negarantuoja patogios balsavimo priegios rinkėjams, todėl užsienyje gyvenančių rinkėjų aktyvumas rinkimų metu taip pat yra neaukštas.</p>
-----------------	--

Balsų, išreikštų tradiciniais būdais, apdorojimas ir skaičiavimas užima daug laiko, išlieka skaičiavimo klaidų tikimybė. Dėl rinkimų rezultatų anuliavimo, kai balsavimo iš anksto metu ar rinkimų dieną padaromi rinkimų įstatymų pažeidimai, rengiami pakartotiniai rinkimai, reikalaujantys papildomų lėšų iš valstybės biudžeto.

Nuosekliai didėjant elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų naudojimui Lietuvoje, sparčiai gausėjant interneto naudotojų skaičiui, bei siekiant užtikrinti rinkimų, kaip svarbiausio demokratijos proceso, prieinamumą ir patrauklumą piliečiams, tikslinga išplėsti elektroninių priemonių naudojimą rinkimų ir referendumų organizavimo ir administravimo procese tam, kad rinkimų ir referendumų organizavimas būtų patogesnis tiek rinkimų ir referendumų organizavime dalyvaujančioms institucijoms, tiek patiems piliečiams.

Jaunimo aktyvumas rinkimuose išlieka mažiausias tarp kitų amžiaus grupių bei toliau mažėja lyginant su jomis. Balsavimas elektroninio ryšio priemonėmis galėtų sudominti ir paskatinti jaunimą aktyviau išreikšti savo politines pažiūras rinkimuose ir referendumuose.

Tikslas	Siekti skatinti įvairių grupių rinkėjus, tarp jų užsienio lietuvius ir jaunimą, aktyviau dalyvauti valstybėje vykstančiuose įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose.
----------------	--

Status quo ir alternatyvos

Status quo

Iki šiol Lietuvoje nuotolinis balsavimas, kai rinkėjas būdamas bet kurioje vietoje internetu gali išreikšti savo valią rinkimuose ar referendume, nėra įteisintas. Visuomenės nuomonės tyrimų kompanijos „Baltijos tyrimai“ 2011 m. balandžio mėn. atlikta apklausa parodė, kad internetiniam balsavimui pritaria beveik du trečdaliai Lietuvos gyventojų (65 proc.), taip pat dalis rinkėjų pasinaudotų balsavimo internetu galimybe. Teisingumo ministerijos iniciatyva „Baltijos tyrimai“ 2015 m. gegužės 23–31 dienomis organizavo pakartotiną Lietuvos gyventojų apklausą, kurios metu buvo apklaustas 1101 gyventojas nuo 18 metų amžiaus iš visos Lietuvos dėl balsavimo internetu įteisinimo kaip papildomos galimybės dalyvauti rinkimuose. Sociologinės apklausos duomenys parodė, kad daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų (56 proc.) remia idėją, kad per rinkimus būtų galima balsuoti ir internetu. Dar didesnis rėmėjų procentas yra tarp tų, kurie naudojami internetu kasdieniame gyvenime – apie 70 proc.

Šios apklausos rezultatai rodo, kad balsavimas internetu labiausiai imponuoja dėl to, kad yra patogus – taip mano net 66 proc. apklaustųjų. Beveik 50 proc. mano, kad balsavimo internetu įteisinimas sudarytų prielaidas užsienyje gyvenantiems arba studijuojantiems Lietuvos piliečiams aktyviau dalyvauti rinkimuose. O ketvirtadalis apklaustųjų yra įsitikinę, kad balsavimas internetu padidintų gyventojų susidomėjimą rinkimais.

Nuo 1990 metų Lietuvoje per metus vidutiniškai vykdoma ~1,3 rinkimų, kurių kaina svyruoja nuo 6,19 mln. eurų (2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai) iki 11,5 mln. eurų (2014 m. Respublikos Prezidento, Europos Parlamento rinkimai ir referendumas).

Neabejotina elektroninio balsavimo srities lyderė yra Estija, kurioje piliečiai nuo 2005 m. turi galimybę balsuoti internetu vietos savivaldos, nacionaliniuose ir Europos Parlamento rinkimuose. Prancūzijos piliečiai, gyvenantys už Prancūzijos ribų, nuo 2009 m. balsuodami internetu renka išėivijos asamblėją (*Assemblée des Français de l'étranger*). Vietos savivaldos rinkimuose balsavimas internetu organizuojamas Ontario provincijoje Kanadoje, Naujojo Pietų Velso valstijoje Australijoje. Balsuoti internetu vietos rinkimuose gali Šveicarijos Neuchatel, Ciuricho ir Ženevos kantonų gyventojai.

2006 m. lapkričio 16 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. X-912 buvo patvirtinta Balsavimo internetu rinkimuose ir referendumuose koncepcija, kurioje buvo suformuluoti balsavimo internetu tikslai, pagrindiniai balsavimo principai, aprašyta balsavimo internetu schema bei numatyta, kad turi būti pakeisti Savivaldybių tarybų rinkimų, Seimo rinkimų, Prezidento rinkimų, Rinkimų į Europos Parlamentą, Referendumo įstatymai (toliau – įstatymų projektai), juose įteisinant balsavimą internetu kaip alternatyvų balsavimo būdą. Parengti įstatymų projektai ne vieną kartą, t. y. 2008 m., 2009 m., 2010 m., buvo teikiami Lietuvos Respublikos Seimui, tačiau nesėkmingai – Lietuvos Respublikos Seimas įstatymų projektus grąžindavo iniciatoriams tobulinti. Paskutinį kartą įstatymų projektai Lietuvos Respublikos Seimui buvo pateikti 2014 m. gegužės 21 d. Svarstant įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seimo komitetuose buvo išsakytos Lietuvos Respublikos Seimo narių ir posėdžiuose dalyvavusių kompetentingų

atstovų pastabos, kad pateiktuose teisės aktų projektuose nėra tinkamai reglamentuojami balsavimo internetu principai, balsavimo internetu informacinės sistemos steigimo, jos saugumo ir patikimumo, audito klausimai. Dėl nepakankamo teisinio reglamentavimo, prieštaringų techninių analizių ir užsienio valstybių patirtų klaidų organizuojant elektroninį balsavimą (tarp jų ir organizuojant balsavimą internetu), Lietuvoje balsavimas internetu iki šiol nėra įgyvendintas.

1-oji alternatyva

Pritarti Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projekto, kuriuo siekiama nustatyti teises ir organizacines prielaidas balsavimo internetu Lietuvoje įteisinimui, taip pat numatyti pagrindinius balsavimo internetu principus, balsavimo internetu informacinės sistemos steigimo pagrindus, jos funkcinius ir saugumo reikalavimus, rengimui. Tokiu būdu būtų sudarytos teisinės, organizacinės ir finansinės galimybės balsavimo internetu informacinės sistemos steigimui ir jos testavimui prieš įteisinant balsavimą internetu įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose.

2-oji alternatyva

Nepritarti Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projekto rengimui ir iš naujo Lietuvos Respublikos Seimui pateikti įstatymų projektus dėl balsavimo internetu, kaip papildomo balsavimo būdo ne rinkimų dieną, įteisinimo. Tokiu būdu balsavimo internetu informacinė sistema bus steigiama, diegiama ir testuojama tik po to, kai Lietuvos Respublikos Seimas priims rinkimų įstatymų pakeitimus.

Poveikis atitinkamai sričiai

Status quo

Rinkimai modernioje atstovaujamojoje demokratijoje yra svarbiausias valdžios ir pačios sistemos legitimacijos būdas, todėl visų valstybės piliečių tiek Lietuvoje, tiek užsienyje įtraukimas į rinkimus yra pagrindinis įrankis, siekiant užtikrinti platesnį atstovavimą ir galimybę prisidėti prie valstybės kūrimo bei vystymo. Šiuo metu Lietuvoje visų lygių rinkimai vyksta tradiciniu būdu, t.y. rinkėjai gali balsuoti iš anksto paštu, namuose, savivaldybėje arba rinkimų dieną savo apylinkėje.

Teisės aktai nereglamentuoja balsavimo internetu principų, tvarkos, balsų skaičiavimo taisyklių, balsavimo internetu informacinės sistemos steigimo pagrindų, informacinei sistemai keliamų funkcinių ir saugumo reikalavimų. Galiojantys Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą, Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų ir Lietuvos Respublikos referendumo įstatymai įtvirtina tik dvi balsavimo galimybes – balsavimą rinkimų dieną ir balsavimą iki rinkimų dienos. Pagal dabar galiojančius teisės aktus, rinkėjai rinkimų dieną turi teisę balsuoti apylinkių, į kurių sąrašus jie yra įrašyti, rinkimų komisijų balsavimo patalpose, taip pat laivuose, Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse bei konsulinėse įstaigose. Rinkėjai iki rinkimų dienos turi teisę balsuoti paštu (specialiuose paštuose, namuose, taip pat

patalpose, esančiose pastate, kuriame yra to miesto, rajono savivaldybės mero (administracijos direktoriaus) darbo vieta).

Tradiciniu būdu išreikštų balsų skaičiavimas užima labai daug laiko, taip pat išlieka skaičiavimo klaidų tikimybė. Šis aspektas ypač aktualus, kuomet yra reitinguojami kandidatai. Atkreiptinas dėmesys, kad skaičiuojant balsus tradiciniu būdu, rinkimų ar referendumo rezultatai gaunami tik kitos dienos rytą.

Lietuvos piliečių emigracija yra viena iš svarbių mažėjančio rinkėjų aktyvumo priežasčių. Statistikos departamento 2014 m. duomenimis, virš 600 tūkst. Lietuvos pilietybę turinčių asmenų gyvena užsienyje ir iš jų tik 11–14 tūkst. balsuoja rinkimų metu. Toks žemas užsienio lietuvių aktyvumas rinkimų metu tiesiogiai susijęs su dalyvavimo rinkimuose procedūriniais sunkumais. Pasaulio lietuvių bendruomenės XV Seimas 2015 m. liepos 17 d. priėmė rezoliuciją „Dėl balsavimo internetu“, kurioje pabrėžė, kad balsavimas internetu turi potencialą itin reikšmingai palengvinti užsienio lietuvių dalyvavimą Lietuvos rinkimuose ir balsavimuose dėl referendumų, taip pat atkreipė dėmesį, kad šiuo metu nepatenkinamai įgyvendinama lygi rinkimų teisė, įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 55, 78 ir 119 straipsniuose, nes užsienio lietuviams nesudarytos vienodos sąlygos dalyvauti Lietuvos Respublikos rinkimuose, kaip Lietuvoje gyvenantiems Lietuvos Respublikos piliečiams, ir paragino artimiausiu metu, užtikrinus tinkamas saugumo priemones, įgyvendinti balsavimą internetu, leidžiant balsuoti užsienio lietuviams.

Elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtra nuosekliai auga, sparčiai gausėja interneto naudotojų skaičius, kasmet pasiekiami aukštesni kompiuterinio raštingumo rezultatai visose amžiaus grupėse. Tai leidžia daryti prielaidą, kad viešoji ar administracinė paslauga, kuri yra teikiama elektroniniu būdu, visuomenei yra patrauklesnė ir priimtinesnė, nei tradiciniu būdu teikiama paslauga.

Pastebėtina, kad dalis rinkimų ir referendumo procesų jau yra atliekami elektroniniu būdu (pavyzdžiui, rinkėjo kortelės gali būti atsisienčiamos internetu ir atsispausdinamos pačių rinkėjų).

Neįsteigus balsavimo internetu informacinės sistemos, taip pat neįsteigus tokio alternatyvaus balsavimo būdo rinkimuose ir referendumuose, mažėtų rinkėjų aktyvumas, galimai didėtų rinkimų įstatymų piktnaudžiavimų skaičius, mažėtų piliečių pasitenkinimas vykdomais rinkimais ir valdžia.

1-oji alternatyva

Priėmus Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektą, bus sudarytos teisinės ir organizacinės prielaidos balsavimo internetu Lietuvoje įteisinimui, nustatyti pagrindiniai balsavimo internetu principai, balsavimo internetu informacinės sistemos steigimo pagrindai, jos funkciniai ir saugumo reikalavimai. Tai sudarys sąlygas ištestuoti balsavimo internetu informacinę sistemą prieš pradėdant ją naudoti įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose. Informacinės sistemos testavimo metu bus galima objektyviai įvertinti visas su informacinės sistemos organizavimu ir veikimu susijusias rizikas bei parengti tinkamus sprendimus. Informacinės sistemos valdytojas ir tvarkytojas turės Lietuvos

Respublikos informacinių išteklių valdymo įstatymo nustatytas teises ir pareigas, todėl informacinės sistemos steigimo ir diegimo laikotarpiu bus paskirtos atsakingos institucijos jos priežiūrai bei valdymui.

Sėkmingai išbandžius kiekvieną informacinės sistemos komponentą ir pademonstravus bandomąją informacinės sistemos versiją suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei, atsiras svaresnis pagrindas tikslinti arba pildyti įstatymų projektų nuostatas dėl balsavimo internetu, kaip papildomo balsavimo būdo rinkimuose ir referendumuose, įteisinimo.

Pirminiame etape informacine sistema bus galima pasinaudoti savivaldybių lygio apklausoms organizuoti, patariamiesiems referendumams rengti, nevyriausybinų organizacijų veikloje, o vėliau balsavimui vienoje ar keliose mažose apylinkėse, leidžiant ribotam rinkėjų kiekiui balsuoti internetu, neužskaitant paduoto balso.

Elektroninio ryšio priemonėmis gauti rinkimų rezultatai greičiau bei tiksliau suskaičiuojami ir panaikinama galima skaičiavimo paklaida. Taip pat balsuojant internetu gali būti išvengiamos situacijos, kai pilietis „sugadina“ rinkimų biuletenį dėl to, kad nesuprato biuletenio turinio ar žymėjimo instrukcijos, nes balsuojant internetu neribojamas piliečių balsavimų skaičius, o užskaitomas tik paskutinis piliečio paduotas balsas.

Balsavimu internetu galės pasinaudoti ne tik Lietuvos Respublikos gyventojai, kurie dėl objektyvių ar kitokių priežasčių negali balsuoti apylinkėse ar apygardose išankstinio balsavimo metu ar rinkimų dieną, bet ir užsienio lietuviai, kurie iki šiol turi labai ribotas galimybes dalyvauti rinkimuose ir referendumuose. Preliminariai galima vertinti, kad balsavimo internetu įvedimas gali paskatinti rinkimuose dalyvauti apie 40 proc. užsienyje gyvenančių Lietuvos piliečių, kas padidintų rinkiminį aktyvumą 5–6 procentais. Pasaulio lietuvių bendruomenės XV Seimo 2015 m. liepos 17 d. rezoliucijoje „Dėl balsavimo internetu“ taip pat buvo pažymėta, kad balsavimo internetu įgyvendinimas sustiprintų ir realiai įgyvendintų lygią rinkimų teisę tarp Lietuvoje gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių ir užsienio lietuvių.

Remiantis užsienio valstybių patirtimi ir praktika, organizuojant balsavimą rinkimuose ir referendumuose elektroninio ryšio priemonėmis, ilgalaikėje perspektyvoje balsavimą internetu pasirenka daugiau nei 30 procentų visų rinkėjų. Balsavusių internetu Estijos piliečių dalis nuolat augo – nuo 1,9 procento 2005 m. rinkimuose į savivaldybių tarybas iki 31 procento 2015 m. rinkimuose į Estijos parlamentą. Estijos patirtis rodo, kad balsuojant internetu rinkėjų balsavimo aktyvumas gali didėti iki 4 procentų, jeigu rinkimuose naudojamos jau esančios rinkėjų elektroninės atpažinties priemonės (asmens tapatybės kortelė ar mobilus parašas). Šiuo metu minėtų priemonių įsigijimas, taikymas bei naudojimas yra apribotas kai kurioms socialinėms grupėms. Nors nuo 2015 m. liepos mėnesio Lietuvos Respublikos konsulatuose Lietuvos Respublikos piliečiams jau išduodamos asmens tapatybės kortelės su joje esančiais elektroninės atpažinties ir kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatais, tačiau kaip pažymėjo Pasaulio lietuvių bendruomenės XV Seimas 2015 m. liepos 17 d. rezoliucijoje „Dėl balsavimo internetu“, būtina užtikrinti ne tik tai, kad balsavimas internetu būtų patogus ir lengvas naudoti užsienio

lietuviams, bet ir atsižvelgti į tai, kad tapatybės nustatymo, naudojantis asmens tapatybės kortele ir kortelių skaitytuvu, nepakanka, nes šis būdas reikalauja turėti papildomą įrenginį. Taip pat minėtoje rezoliucijoje buvo pažymėta, kad tapatybės nustatymas mobiliuoju parašu tinkamas tik tuo atveju, jei būtų sudaryta galimybė identifikuotis naudojantis kitų šalių mobiliųjų operatorių teikiamomis mobiliojo parašo paslaugomis.

Tobulėjant ir populiarėjant informacinėms technologijoms, taikant moderniausias elektroninės atpažinties priemones, per kelis metus prieigą prie interneto turės daugiau nei 80 procentų vartotojų (Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos duomenimis) ir tokiu būdu rinkėjų balsavimo internetu aktyvumas galėtų būti didesnis nei 4 procentai.

Balsavimo internetu informacinės sistemos steigimą, kūrimą ir testavimą būtina įgyvendinti kuo skubiau, kad Lietuvos Respublikos Seimas turėtų svarų pagrindą priimti įstatymų projektų, reguliuojančių rinkimų procesus, pakeitimus. Tinkamai pasiruošus, balsuoti internetu Lietuvoje būtų galima jau 2019 m. vyksiančiuose savivaldybių tarybų, Respublikos Prezidento rinkimuose ir rinkimuose į Europos Parlamentą. Taip bus išvengta papildomų eilių balsavimo dieną rinkimų apylinkėse, sumažinta administracinė našta piliečiams, ilgalaikėje perspektyvoje, kai vis daugiau rinkėjų pasirinks balsavimo internetu būdą, bus sutaupyta valstybės biudžeto lėšos.

2-oji alternatyva

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymų projektus ir sėkmingai juos įgyvendinus galima pasiekti pirmosios alternatyvos numatytus rezultatus. Tačiau neatlikus balsavimo internetu informacinės sistemos testavimo darbų prieš ją įdiegiant, galimai trūks aiškios rizikų analizės ir institucijų pasirengimo diegiant bei valdant informacinę sistemą. Dėl šių trūkumų galimai atsiras neišspręstų klaidų balsavimo internetu informacinėje sistemoje, kurios sukels visuomenės nepasitikėjimą balsavimu internetu, o tuo pačiu ir visais rinkimų rezultatais. Todėl balsavimas internetu Lietuvoje galimai bus atidėtas neapibrėžtam terminui.

Poveikis valstybės finansams

Status quo

Vyriausiosios rinkimų komisijos duomenimis, rinkimų kaina svyruoja nuo 6,19 mln. eurų (2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimai) iki 11,5 mln. eurų (2014 m. Respublikos Prezidento, Europos Parlamento rinkimai ir referendumas). Vieno rinkėjo balsas 2014 m. rinkimuose, kuriuose dalyvavo virš 1,2 mln. rinkėjų, kainavo apie 9,32 euro. Rinkimai finansuojami iš valstybės biudžeto lėšų. Pusė visų rinkimų išlaidų sudaro samdomų darbuotojų rinkimų organizavimui ir apygardų bei apylinkių rinkimų komisijų narių darbo apmokėjimas – virš 3 mln. eurų per 2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus bei virš 6 mln. eurų 2014 m. Respublikos Prezidento, Europos Parlamento rinkimus ir referendumą. Rinkimų biuletenių, rinkėjų pažymėjimų, rinkėjų sąrašų, atvykimo lapelių, balsavimo paštu vokų bei kvitų, rinkimų formų blankų, skaičiavimo balsų protokolų, balsavimo tvarkų aprašų bei pažymėjimų

spausdinimo išlaidos per 2012 m. Seimo rinkimus sudarė 752 tūkst. eurų, per 2014 m. Respublikos Prezidento, Europos Parlamento rinkimus ir referendumą – beveik 950 tūkst. eurų.

Pažymėtina, kad nemažą dalį valstybės biudžeto lėšų naudojamų rinkimams sudaro balsavimo užsienyje organizavimo išlaidos: 2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo ir 2014 m. Lietuvos Respublikos Prezidento, Europos Parlamento rinkimų ir referendumo organizavimui Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose Vyriausioji rinkimų komisija skyrė virš 1 mln. litų (virš 290 tūkst. eurų). Iš jų tik vokų spausdinimo ir siuntimo išlaidos per 2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus sudarė virš 315 000 Lt.(91 tūkst. eurų), 2014 m. – beveik 330 000 Lt (apie 96 tūkst. eurų). Nors užsienyje balsuoja tik 11 – 14 tūkstančių iš 700 tūkstančių (2%) užsienyje užsiregistravusių lietuvių, Užsienio reikalų ministerijos duomenimis vieno užsienyje balsuojančio rinkėjo balso kaina svyruoja nuo 7,69 eurų iki 18,18 eurų.

Pažymėtina ir tai, kad tradiciniai balsavimo būdai neužkerta kelio rinkimų įstatymų pažeidimams, kurie dažniausiai padaromi balsavimo iš anksto metu. Tik per 2015 m. vykusius savivaldybių tarybų rinkimus, anuliavus 3 savivaldybių rinkimų rezultatus, buvo rengiami pakartotiniai rinkimai, kurie papildomai valstybės biudžetui kainavo apie 1,5 mln. eurų.

1-oji alternatyva

Priėmus balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymą ir sudarius sąlygas testuoti balsavimo internetu informacinę sistemą, pilotinė balsavimo internetu sistema gali kainuoti nuo 30 tūkst. iki 100 tūkst. eurų. Lėšos būtų skirtos sukurti bandomąją informacinę sistemą, skirtą mažam vartotojų kiekiui ir jos pritaikymui visuomenei. Informacinė sistema būtų finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Taip pat informacinės sistemos, skirtos balsavimui elektroninio ryšio priemonėmis, kūrimas galėtų būti finansuojamas pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d. sprendimu C(2014)6397, 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ 2.3 investicinio prioriteto „Taikomųjų IRT e. valdžios, e. mokymosi, e. įtraukties, e. kultūros ir e. sveikatos programų tobulinimas“ 3.3.1 konkretų uždavinį „Padidinti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų prieinamumą ir kokybę“, pagal kurį numatoma finansuoti elektroninių viešųjų ir administracinių paslaugų plėtrą bei tobulinimą, užtikrinant kompleksinę paslaugų teikimo pertvarką ir jų orientavimą į naudotoją, kuriant elektronines paslaugas gyventojams ir verslui, finansuojant elektroninės demokratijos plėtrą (viešumo, skaidrumo bei piliečių įsitraukimo priemonių kūrimas) ir kita.

Galutinai visų rūšių rinkimams ir referendumui paruoštos balsavimo internetu informacinės sistemos kūrimas ir įdiegimas gali kainuoti nuo 1 mln. iki 3 mln. eurų. Remiantis užsienio šalių praktika bei patirtimi, siekiant tiksliau apskaičiuoti balsavimo internetu informacinės sistemos įdiegimo išlaidas, buvo fiksuojama 30 procentų paklaida (Suomijos teisingumo ministerijos informacija). Todėl tikslūs skaičiavimai turėtų paaiškėti po techninės užduoties parengimo.

Pažymėtina, kad visa apimtimi valstybės biudžeto (Europos Sąjungos struktūrinių fondų) lėšos gali būti panaudotos tik Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymų projektus dėl balsavimo internetu, kaip papildomo balsavimo būdo rinkimuose ir referendume, įteisinimo. Numatytos lėšos būtų skirtos sukurti ir įdiegti informacinę sistemą, kuria galės naudotis visi rinkėjai rinkimų ir referendumų metu, taip pat įgyvendinti balsavimo internetu informacinę kampaniją. Ateityje vyksiantiems rinkimams kelerių metų laikotarpyje informacinės sistemos palaikymui ir atnaujinimui papildomai reikės 100 – 300 tūkst. eurų išlaidų kasmet.

Ilgalaikėje perspektyvoje po trijų rinkimų ciklų, rinkimų organizavimo metų būtų taupomos valstybės biudžeto lėšos popierinių biuletenių spausdinimui, vokų su biuleteniais siuntimui į užsienio valstybes, popierinių biuletenių sandėliavimui ir transportavimui, rinkimų komisijų darbo sąnaudoms.

Įdiegus balsavimo internetu informacinę sistemą, ženklėsnų išlaidų svyravimų, priklausomų nuo rinkėjų aktyvumo ar rinkėjo balsavimui parinktos vietos, nenumatoma.

2-oji alternatyva

Priėmus įstatymų projektus, kuriuose bus įteisintas balsavimas internetu kaip alternatyvus balsavimo būdas, balsavimo internetu informacinės sistemos įdiegimui iš valstybės biudžeto turėtų būti paskirta 2 mln. eurų lėšų. Kaip ir pirmos alternatyvos atveju, ilgalaikėje perspektyvoje per tris rinkimų ciklus taip pat galimai sumažės rinkimų metu patiriamos išlaidos popierinių biuletenių spausdinimui, vokų su biuleteniais siuntimui į užsienio valstybes, popierinių biuletenių sandėliavimui ir transportavimui, rinkimų komisijų darbo sąnaudoms.

Tačiau neatlikus informacinės sistemos testavimo darbų, dėl trūkstamos rizikos analizės ir menko atsakingų institucijų pasirengimo valdyti tokio pobūdžio informacinę sistemą yra rizika, kad investuoti resursai gali būti netinkamai panaudoti įdiegus nekokybišką ir neištestuotą informacinę sistemą. Rinkimų metu pasitaikius programinėms arba organizacinėms klaidoms galimai bus pažeistas rinkėjų pasitikėjimas balsavimu internetu ir rinkimų rezultatais. Užsienio valstybių praktika (Olandija, JAV, Australija) parodė, kad būtent ši rizika yra kertinė ir jai pasiteisinus gali būti užkirstas kelias tolesniems elektroninio balsavimo bandymams, o tuo pačiu ir netinkamai panaudotos valstybės biudžeto lėšos.

Poveikis administracinei naštai

Status quo

Užsienyje gyvenantys lietuviai rinkimų metu turi galimybę balsuoti paštu, todėl Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos užsienyje balsuojantiems Lietuvos piliečiams siunčia rinkimų ir referendumo biuletenius.

Tačiau balsavimas paštu procedūra nėra patogi ir patraukli rinkėjui, nes susideda iš daugelio žingsnių, kuriuos reikia atlikti skirtingu laiku: norint balsuoti paštu, pirmiausia būtina iš anksto užsiregistruoti Vyriausiosios

rinkimų komisijos puslapyje; gavus voką, jį priimti ir nubalsuoti; vėliau nueiti iki pašto skyriaus ir įmesti voką į pašto dėžutę. Galimi atvejai, kuomet rinkėjo balsas gaunamas pavėluotai ir nėra įskaičiuojamas. Su tokia problema susiduria nemaža dalis Rusijoje ir Azijoje gyvenančių lietuvių, kuriems nelieka jokių galimybių balsuoti rinkimuose.

1-oji alternatyva

Balsavimo internetu informacinės sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo projekte nenumatomas papildomas poveikis administracinei naštai. Ilgalaikėje perspektyvoje, kai Lietuvos Respublikos Seimas priims rinkimų įstatymų pakeitimus, administracinė našta sumažės Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms siunčiant rinkimų ir referendumo biuletenius užsienyje balsuojantiems Lietuvos piliečiams, tuo pačiu ir užsienyje esantiems rinkėjams, nes bus atsisakyta nepatogios procedūros balsuojant paštu. Taip pat administracinė našta mažės ir Lietuvoje gyventiems rinkėjams, kurie galės balsavimui iš anksto pasirinkti elektroninio ryšio priemones vietoj nepatogios balsavimo procedūros savivaldybės administracijos patalpose, taip taupant savo laiką.

2-oji alternatyva

Priėmus įstatymų pakeitimus dėl balsavimo internetu įteisinimo įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose, sumažės administracinė našta Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms siunčiant rinkimų ir referendumo biuletenius užsienyje balsuojantiems Lietuvos piliečiams. Taip pat administracinė našta sumažės užsienyje esantiems rinkėjams, nes bus atsisakyta balsavimo paštu. Administracinė našta mažės Lietuvoje iš anksto balsuojantiems rinkėjams, nes jie galės balsuoti elektroninio ryšio priemonėmis vietoj nepatogios balsavimo procedūros savivaldybės administracijos patalpose, taip taupydami savo laiką.

Poveikis socialinei aplinkai

Status quo

Šiuo metu balsavimo procesas yra nepatogus neįgaliesiems, nes nėra pritaikytas prie konkretaus asmens negalios, todėl jie turi balsuoti tradiciniais būdais. 2011 m. žurnalo „Veidas“ užsakymu atlikta Lietuvos neįgaliųjų apklausa parodė, kad 88 proc. apklaustųjų pritartų galimybei Seimo, savivaldybės tarybų ir Prezidento rinkimuose balsuoti internetu ir dalyvautų rinkimuose, jeigu jiems būtų sudarytos sąlygos balsuoti internetu. Internetu nebalsuotų tik 5,8 proc. respondentų. 47,1 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad internetinis balsavimas būtų patogesnis, nei tradicinis; 30,8 proc. atsakė, kad jiems būtų pagaliau sudarytos sąlygos atlikti savo pilietinę pareigą neišeinant iš namų.

Pastarųjų poros rinkimų tendencija rodo, kad jaunimo aktyvumas rinkimuose išlieka mažiausias tarp kitų amžiaus grupių bei toliau mažėja lyginant su jomis. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, kaip didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, 2015 m. balandžio 25 d. rezoliucijoje „Dėl piliečių balsavimo internetu Prezidento, Seimo, savivaldybių tarybų, merų, Europos

Parlamento rinkimų ir referendumo metu įteisinimo“, pabrėžė balsavimo internetu svarbą ir realią naudą Lietuvai.

1-oji alternatyva

Balsavimas elektroninio ryšio priemonėmis gali būti pritaikytas prie konkretaus asmens negalios. Tai sumažintų socialinę atskirtį ir padidintų neįgalių ir vyresnio amžiaus asmenų, kurie dėl negalios ar sveikatos problemų negali balsuoti atvykę į apylinkę, išitraukimą į demokratinių rinkimų procesą, bei ilgalaikėje perspektyvoje sumažintų valstybės skiriamus išteklius tokio pobūdžio problemoms spręsti. Balsavimas internetu paskatintų didesnę jaunimo dalį išitraukti į demokratinius procesus ir išreikšti savo pilietinę valią rinkimuose.

2-oji alternatyva

Priėmus įstatymų pakeitimus dėl balsavimo internetu įteisinimo įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose ir sėkmingai juos įgyvendinus, galima pasiekti pirmosios alternatyvos numatytus rezultatus.

Poveikis viešojo valdymo sistemai (viešajam administravimui)

Status quo

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija yra nuolatinė aukščiausioji rinkimų ir referendumų organizavimo bei vykdymo valstybės institucija.

1-oji alternatyva

Priėmus balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymą, bus kuriama balsavimo internetu informacinė sistema, jos valdytojas ir tvarkytojas bus skiriami Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nustatyta tvarka. Tokiu būdu bus tinkamai pasirengta organizaciniam informacinės sistemos darbui prieš pradėdant ją naudoti įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose. Balsavimo internetu informacinės sistemos testavimas sudarys sąlygas informacinės sistemos veikimą įvertinti ne tik suinteresuotoms institucijoms, bet ir visuomenės atstovams, nevyriausybinėms organizacijoms, užsienio ekspertams, stebėtojams, kuriems gali būti suteiktos galimybės susipažinti su programinės įrangos kodu bei stebėti rinkimų ir balsų skaičiavimo procesus.

Naujos valstybės ar savivaldybių institucijos nebus steigiamos, nes rinkimus ir referendumus ir toliau organizuos ir vykdys Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija.

2-oji alternatyva

Priėmus rinkimų įstatymų pakeitimus dėl balsavimo internetu įteisinimo įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose, bus kuriama balsavimo internetu informacinė sistema. Balsavimo internetu rezultatai ir jų pripažinimas galiojančiais arba negaliojančiais bus prieinami visuomenei rinkimų dieną, rinkimų apylinkėms užsidarius. Ilgalaikėje perspektyvoje žymiai sutrumpės sprendimų priėmimas rinkimų metu. Visuomenė apie balsavimo internetu sistemos kokybę bus informuojama pateikiant

tarptautinių sertifikuotų auditorių išvadas bei prieigą prie programinės įrangos kodo. Panaudojant prieigą prie programinės įrangos kodo, kompetentingos institucijos ar suinteresuoti asmenys apie galimas informacinės sistemos klaidas ar neatitikimus galės informuoti atsakingas institucijas.

Poveikis teisinei sistemai

Status quo

Rinkimai ir referendumai organizuojami ir vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo nuostatomis bei poįstatyminiais teisės aktais.

1-oji alternatyva

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė kartu su Lietuvos Respublikos vyriausiąja rinkimų komisija iki 2018 m. kovo 1 d., vadovaudamasi priimto įstatymo reikalavimais ir Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatomis, turės parengti, priimti ar patvirtinti įgyvendinamuosius teisės aktus: Balsavimo internetu informacinės sistemos nuostatus, Balsavimo internetu informacinės sistemos saugos nuostatus, pagal poreikį kitus teisės aktus.

Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. lapkričio 16 d. nutarimu Nr. X-912 patvirtinta Balsavimo internetu rinkimuose ir referendumuose koncepcija turi būti pripažinta netekusia galios.

Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektas neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, kitiems Lietuvos Respublikoje galiojantiems įstatymams ir poįstatyminiams teisės aktams, numatomas teisinis reguliavimas nekartoja jau įtvirtinto reguliavimo bei teisės normų kolizijos ar konkurencijos nenumatoma. Visiems rinkėjams, nepageidaujantiems balsuoti elektroninio ryšio priemonėmis, išlieka galimybė balsuoti tradiciniais būdais.

Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektas neprieštaruja Šešioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonė – Sukurti teises, organizacines ir technines priemones, leidžiančias balsuoti internetu – yra traukta į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetines priemones.

Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatams ir Europos Sąjungos dokumentams, taip pat Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2004 m. rugsėjo 30 d. patvirtintai Rekomendacijai (2004)¹¹ dėl teisinių, organizacinių ir techninių normų, taikomų balsavimui rinkimuose elektroniniu būdu.

2-oji alternatyva

Nepritarus pirmajai alternatyvai, Lietuvos Respublikos Vyriausybė iš naujo turės Lietuvos Respublikos Seimui pateikti patikslintus Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (nuo 2016 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas) pakeitimų projektus.

**Poveikis
kriminogeninei
situacijai**
Status quo

Tradiciniai balsavimo būdai neužkerta kelio rinkimų įstatymų pažeidimams, kurie dažniausiai padaromi balsavimo iš anksto metu. Pavyzdžiui, per 2015 m. vykusius savivaldybių tarybų rinkimus buvo anuliuoti 3 savivaldybių (Trakų rajono, Švenčionių rajono ir Šilutės rajono) rinkimų rezultatai dėl pažeidimų per išankstinį balsavimą apygardose. Pažymėtina, kad Trakų rajone rinkimų rezultatai buvo panaikinti dėl to, kad buvo pažeidžiamos vokų, naudojamų išankstiniam balsavimui, hologramos. Taip pat buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl rezultatų pakeitimo. Panašūs pažeidimai buvo užfiksuoti Šilutės rajone.

1-oji alternatyva

Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektas neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir teigiamai vertintinas antikorupciniu požiūriu, nes siekiama tobulinti šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą ir įteisinti naują balsavimo būdą rinkimuose, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti rinkimų teise įvairaus lygio rinkimuose, kad rinkimuose būtų laikomasi rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo.

Įgyvendinant balsavimo internetu projektą bus galima ištirti realias kriminogenines rizikas, susijusias su rinkėjų balsų klastojimu įtakojant pačios informacinės sistemos veikimą arba informacinės sistemos valdytojo ar tvarkytojo veiklą. Išanalizavus ir ištyrus rizikas, bus galima sukurti jų valdymo strategiją ir taip užkirsti kelią rinkėjų balsų klastojimui ar rinkimų pažeidimams.

Pažymėtina, kad, jeigu balsavimas iš anksto būtų vykdomas internetu, pažeidimų, pasitaikiusių per išankstinį balsavimą, būtų galima išvengti, nes balsavimo iš anksto metu nebeliktų vokų, kuriuos galima pažeisti, o rinkimų balsavimo rezultatai negalėtų būti pakeisti, nes jie būtų užfiksuojami, užkoduojami ir saugiai perduodami Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai.

2-oji alternatyva

Priėmus rinkimų įstatymų pakeitimus dėl balsavimo internetu įteisinimo įvairaus lygio rinkimuose ir referendumuose ir sukūrus balsavimo

internetu informacinę sistemą, bus sumažinta rinkėjų balsų pirkimo rizika dėl įteisinto pakartotinio balsavimo (t. y. balsuojant internetu bus galima balsuoti neribotą kiekį kartų, o apdorojant rinkimų rezultatus bus skaičiuojamas tik paskutinis paduotas rinkėjo balsas). Taip pat bus galimybė rinkėjui balsuoti rinkimų dieną savo apylinkėje ir taip anuliuoti savo internetu paduotą balsą. Tokiu būdu balsų pirkėjai arba balsą įtakojantys asmenys praras galimybę įsitikinti, kad jų nupirktas ar paveiktas balsas bus įskaitytas kaip paskutinis pateiktas ir galiojantis rinkimuose ar referendumuose.

Alternatyvų palyginimas

Šiuo metu Lietuvos piliečiai gali balsuoti tik tradiciniais būdais. Pritarus pirmajai alternatyvai, bus sudarytos sąlygos balsavimo internetu informacinės sistemos sukūrimo projekto įgyvendinimui. Pilotinė balsavimo internetu sistema kainuos nuo 30 tūkst. iki 100 tūkst. eurų. Visų rūšių rinkimams ir referendumui paruoštos balsavimo internetu informacinės sistemos steigimas ir įdiegimas kainuos nuo 1 mln. iki 3 mln. eurų.

Pritarus antrajai alternatyvai ir Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymų projektus, kuriuose yra numatytas balsavimas internetu kaip alternatyvus balsavimo būdas, balsavimo internetu informacinės sistemos įdiegimui iš valstybės biudžeto turėtų būti paskirta apie 2 mln. eurų lėšų. Ir pirmuoju, ir antruoju atveju galutinis tikslas bus pasiektas – bus įteisintas balsavimas elektroninio ryšio priemonėmis. Tai suaktyvins skirtingų socialinių grupių rinkėjų dalyvavimą demokratiniuose rinkimuose.

Siūloma alternatyva ir jos įgyvendinimo būdai

Pritarti 1-ajai alternatyvai.

Pateikti Lietuvos Respublikos Seimui Lietuvos Respublikos balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektą. Tokiu būdu bus sudarytos sąlygos balsavimo internetu informacinės sistemos sukūrimo projekto įgyvendinimui. Ši alternatyva suteikia teisinės ir techninės priemonės rinkimų organizuojantiems ir prižiūrintiems institucijoms ištestuoti informacinės sistemos veikimo principus, objektyviai įvertinti su balsavimu internetu susijusias rizikas, parengti balsavimo internetu informacinės sistemos darbo protokolus, kurie bus pritaikyti Lietuvos Respublikoje vykstantiems įvairaus lygio rinkimams ir referendumams.

Priėmus minėtą projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Balsavimas internetu pasitarnaus kaip modernios šalies įvaizdžio kūrimo įrankis – bus naudojami šiuolaikiški, modernūs metodai, palengvinantys daugelio žmonių gyvenimą ir taupantys mokesčių mokėtojų pinigus. Bus sudarytos sąlygos visiems rinkėjams balsuoti jiems priimtiniu ir prieinamu būdu, bus išplėstas balsavimo būdų ratas. Taip pat bus išvengta papildomų eilių balsavimo dieną rinkimų apylinkėse, sumažinta administracinė našta piliečiams, ilgalaikėje perspektyvoje, kai vis daugiau rinkėjų pasirinks balsavimo internetu būdą, bus sutaupytos valstybės biudžeto lėšos.

Priėmus Balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektą bei sukūrus pilotinę informacinę sistemą, pirminiame

etape informacinės sistemos naudojimą galima pritaikyti atliekant gyventojų apklausas savivaldybėse, vėliau perduoti nevyriausybinėms organizacijoms, renkant, pvz., vidines tarybas ar vykdant narių apklausas. Balsavimo internetu įteisinimas Lietuvoje yra svarbus ne tik demokratijos pažangai ir atvirumui, bet ir pastangoms balsavimo internetu sistemą paversti patikima ir saugia.

Sukūrus ir tinkamai ištestavus balsavimo internetu informacinę sistemą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė Lietuvos Respublikos Seimui turės pateikti Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (nuo 2016 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas) pakeitimų projektus, kurie įteisintų balsavimą internetu įvairaus lygio rinkimuose.

Kita svarbi informacija

Atliekant prioritetinės teisėkūros iniciatyvos vertinimą, buvo gauta Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos 2015 m. balandžio 25 d. rezoliucija „Dėl piliečių balsavimo internetu Prezidento, Seimo, savivaldybių tarybų, merų, Europos Parlamento rinkimų ir referendumo metu įteisinimo“. Į Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pateiktus pasiūlymus atsižvelgta.

Informacija apie asmenis ir institucijas, atsakingas už poveikio vertinimą

Vardas ir pavardė	Žana Jerochovienė
Pareigos	Vyriausioji specialistė
Institucija (padalinys)	Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Informacinių išteklių koordinavimo skyrius
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	8 5 266 26 13, zana.jerochoviene@tm.lt
Vardas ir pavardė	Simonas Valadkevičius
Pareigos	JPP "Kurk Lietuvai" projektų vadovas
Institucija (padalinys)	VšĮ Investuok Lietuvoje; Teisingumo ministerija (Teisinių institucijų departamento Informacinių išteklių koordinavimo skyrius)
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	8 611 04315, simonas.valadkevicius@kurklt.lt